

A politikai menekültek ügyének elbírálása viszont politikai kérdés.

Ellentétben azokkal a hírekkel, hogy nagyon sok menekült tért vissza a Székelyföldre, az igazság az, hogy talán alig 1 százaléka. A menekültek mind teljesen lerongyolódva térnek haza. Az orosz hadsereg az utolért menekültekkel kivételes emberiséggel bánt. Azonnal visszafordította őket és minden kérdésben támogatták, a sovén román elemek azonban sok helyen kifosztották és kirabolták őket. Különösen példátlanul botrányos dolgok történtek Szászlekcencén, Sajóudvarhelyen, Sajómagyaróson és Szeretfalván, Harinán, Galacon, Dipsén és Disznajón. Szászlekcencén heteken át egy helyi sovén gárda garázdálkodott, aki elko-bozta marháikat, ingóságait, hozzá bántalmazták is őket. Az orosz katonai parancsnokság lépett közbe és teremtett rendet és a legmesszebbmenő módon segíti javaik visszaszerzésében [őket].

Javaslat a gazdasági ügyek gyakorlati intézésére.

A helyszíni tapasztalatok alapján Észak-Erdély teljes gazdasági összeomlását csak úgy kerülhetjük el, ha az illetékes tényezők azonnal cselekednek.

Legsürgősebb tennivalók:

Mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi munkaerő, közlekedésügyi, pénzügyi és biztonsági tanács megalakítása. Minden egyes kérdésnek hozzáértő szakember legyen a vezetője, akik a politikai szempontok alapján dolgoznak. Ezeknek a hivatása a tavaszi mezőgazdasági munkálatok megszervezése, az észak-erdélyi iparvállalatok megtekintése, üzembehelyezése, nyersanyagról történő gondoskodás, a közrend teljes helyreállítása, az árucsereforgalom megszervezése stb.

Ha egy ilyen szerv létrehozása bármilyen akadályba ütközne, akkor egy termelésügyi kormánybiztos kinevezése szükséges és a többi reszortok mint ennek olyan osztályai működnek.

Éppen így multhatatlan két gazdasági összekötő kinevezése, az egyik az Alföld, a másik Románia irányába.

Ne felejtjük el, hogy a tavaszi mezőgazdasági munkálatok megszervezésére alig két hónap áll rendelkezésünkre és ha idejében nem történik intézkedés, úgy a gazdasági helyzet véglegesen lejtőre jut.

Az egész úton személyesen győződtem meg arról, hogy a Vörös Hadsereg mindenütt a legjobb indulattal bánt a néppel.

Politikatörténeti Intézet Levéltára, Simó Gyula-hagyaték 937. fond, 11. ó. e., 8–37., sokszorosított gépirat.

C. VIȘOIANU ROMÁN KÜLÜGYMINISZTER FELJEGYZÉSE
KIRSZANOVVAL, A SZÖVETSÉGES (SZOVJET) ELLENŐRZŐ
BIZOTTSÁG POLITIKAI OSZTÁLYA HELYETTES VEZETŐJÉVEL
FOLYTATOTT TELEFONBESZÉLGETÉSÉRŐL

Bukarest, 1945. január 13.

Emlékeztettem Kirszanov urat Románia azon kérelmére, hogy részt vegyen a Moszkvában, a debreceni kormány képviselőivel folyó tárgyalásokon a Magyarországgal megkötendő fegyverszünet tárgyában: újból kértem, hogy ezt a kérdést említse meg a szovjet kormánynak, jelezve még egyszer azon nagy érdekeket, amelyeket Romániának meg kell védenie Magyarországgal szemben, főleg az alábbi kérdésekre mutatva rá:

1.) Erdély. Megmagyaráztam, hogy Romániának joga van egész Erdélyhez, annál is inkább, mivel a többi, etnikai, történelmi, nemzeti stb. bizonyítékokon túl, Románia nagymértékben részt vett és részt vesz a Magyarország elleni háborúban.

2.) A Magyarország ellen közösen folytatott háború következtében a román államnak ugyanúgy, mint a többi hadviselő hatalomnak, joga van kárpótlásra az ellenségeskedések idején elszenvedett veszteségek miatt. Amiként Románia kötelezve van arra, hogy e címen kárpótlást fizessen, úgy a maga részéről joga van arra, hogy kárpótolják.

3.) Amiként Románia kötelezve volt arra, hogy a javakat szolgáltatassa vissza, az eredeti állapotokat állítsa vissza és fizessen kárpótlást a szovjet terület egy részének, különösen Besszarábia és Észak-Bukovina elfoglalása miatt, ugyanígy joga van javak visszaszolgáltatására, helyzetek visszaállítására és kárpótlásra a magyar állam részéről Erdély jog nélküli birtoklása miatt. Az Egyesült Nemzetekkel általunk aláírt Fegyverszüneti Egyezmény révén a bécsi döntés érvényét veszítette, így a mi és az erdélyi lakosok jogai megszakítás nélkül megmaradnak.

A magyar kormánynak ezen igazságtalan uralom alatt hozott intézkedései tehát érvénytelenek és a magyar kormány marad a felelős a szóban forgó intézkedések következtében a Románia ezen részén lakók által elszenvedett károk miatt.

4.) Az észak-erdélyi románokkal, valamint az azokkal való bánásmódot is, akik a magyar állam határain belül fognak maradni, hasonlóképpen elemezni kellene a moszkvai tárgyalásokon.

A Román Külügyminisztérium Levéltára, Románia II. világháborús iratai, 71/1939, E. 9. (1939–1947) fond, 155. kötet, 105., román nyelvű másolat. Közli: Mocanu, Marin Radu (coordonator): România și armistițiul și Națiunile Unite. Documente. Vol. II. Arhivele Statului din România București, 1995., 150–151.